

HOMEČ - cerkev M.B.

Na Homecu so postavili cerkev že v zgodnji gotski dobi. Ni ohranjeno nobeno poročilo o zidanju in obliki prve homške c. Dolničar je l. 1691 izdal knjižico, v kateri popisuje vse M. božje poti na Kranjskem. Tu piše tudi o Homcu in pravi, da se je l. 1419 tu prikazala Marija nedolžnemu pastiršču in mu naročila naj pove ljudem, da tu postavijo cerkev. Prvo zgod. poročilo, ki omenja c. izvira iz l. 1526, ki pravi da je tega l. morala c. oddati za vojsko zoper Turke dva keliha. Valvazor cerkev samo omenja in nič ne opiše.

Prva gotška homška cerkev je stala pravokotno na sedanjo, v bližini zvonika. Vel. oltar je bil obrnjen proti vz hodu. Od te cervice se ni ohranilo nič. Ohranila se je M. slika, ki je takoj po gotski dobi krasila oltar. Okrog l. 1600 so prvotni gotski oltar nadomestili z zgodnjebaročnim. V ta oltar so postavili kip M. ki razprostira plašč na zastopniki stanov. Ta kip je tako podoben domžalskemu, da smemo sklepati, da sta oba iz iste delavnice. Sedaj se nahaja v homški cerkvi nasproti prižnice.

Prva cerkev z zlatim oltarjem je stala do l. 1723. Tega leta so prizidali na sev. strani nov prezbiterij, naslednje leto pa še ladjo. Staro cerkev pa so popdnomo podrli. Edino zvonik, bi mogel segati še v pozno gotško dobo. O tem priča nejgova ločenost od cerkve (podobno kot v Mengšu in v Kamniku, ki sta bila postavljena l. 1500). Novo cerkev so zidali postopoma.

# HOMECE -2. cerkev M.B.

L. 1726 je bila obokana in delno poslikana, l. 1728 pa popolnoma gotova. Slikarstvo je izvršil takrat 28 letni Jelovšek, ki se je v tistem času že poskušal v Komendi in se imenuje "slikar iz mengša". Slike se niso ohranile. L. 1728 je bil postavljen sedanji kamniti vel. oltar, zki ga je plačal plemič Anzon Krištof Dinzel. Ob kraju <sup>vel.</sup>oltarja stojita njegova patrona. Za novo cerkev se je zelo prizadeval župnik Flahenfeld. Posvetil jo je škof Attens l. 1761, za časa mengškega župnika, Rasterna. Slika v velikem oltarju je <sup>bila</sup> Metzingerja - Marija. Sedaj je v Društvenem domu. Layer je napravil novo, katero je Koželj skoraj popolnoma preslikal. Na str. oltarjih so tudi Layerjeve slike: sv. Trojica in Janez Nepomuk. Vse te slike je dal naročiti župnik Rastern, ki je dal napraviti tudi 3 zvonove l. 1755, ki so imeli zanimive napise. L. 1889 so jih nadomestili z novimi, ker že prejšnje razen srednjega pobrala vojska. Zopet nove so, napravili l. 1923 v Mariboru.

Potres l. 1895 je homško cerkev tako razmajal, da so jo morali do polovice podreti, in tudi 6 m zvonika. Mesto uničenih nekdanjih slik je Koželj napravil nove.

V župnišču sta dve sliki: barona Rasterna in Arižanje, delo Rambschisla iz l. 1695. V farnem arhivu je slovenski prevod ustanovnega pisma bratovščine našnjega te. iz l. 1601. *Selha: Star bakhner Louise Warje*  
*J. Veider, Pod Primfavei, L. št. 19, 6. 9. 1980, "Bojapost M.B. na Homece" str. 2*

V zakristiji omara za paramente z nastavko iz črnih stebrov, sicer naraven napojen les, geometričen intarzijski in čedni beli oboji. Iz časa postanka cerkve.

Relikviarij pozlačen in posrebren križ, visok. Noga okrašena z višimi venci, konec 18. stol. v ostenju križevega in drugega relikviarja ornametnika iz degeneriranih rokokojskih motivov iz značilnega venca.

V nogi ~~xxxxixixixix~~ 2 *stila*:

1. Carol Michael nadškof goriški potrjuje relikviarij particulam de carne Sti. Francisci Xaverii Conf. *Gorica* 31. okt. 1768.

2 Franc. Ant. Xaverius Marxer epis Chrysopolitanus potrjuje relikviarij sv. Ariza, Janeza Nep. S. Donata, S. Liborii, S. Blaža, S. Erazma, S. Apolonije S. Lucije S. Andreae Avel. C. Dunaj 29. jun. 1754. Zada je potrdilo Cav. Mil. Atemske Goriško 31. Jan. 1770.

Cerkev v tlorisu kvadrat, kor večji kvadrat s pomezanimi *ogli* ~~xxxxix~~ ladja s kapelami na straneh, pravokoten tloris, prezbitarij tretji kvadrant. Na obe strani zakristija.

Oboki, kupola na glavnem prostoru iz 8 listov, nad kapelami banja.

Or na traverzah. Sicer nad podzidom pilastri z zmernim ali visokim ogredjem, loki na vse 4 glavne strani. V kna so nad spodnjim vencem zidcev ki je v višini kapitela slavloloka. Na vrhu kupole okrogla odprtina. Stela polihromirana, stebri marmorirani., oboki in kupola poslikani.

4 slike v kupoli nad kapelo sv. Trojice so : sv. trije kralji. Napis v kupoli, v sliki Homca slikal Matija Koželj iz Kamnika 1913.

Na balustradi kora napis v sredi : Cerkev sezidana l. 1728, posvečena 1761, prenovljena 1889, popravljena 1896.

Aipi preprosti leseni. Transki oltarji neokusno novo polihromirani. Aipi stari a predelani. Slika sv. Alojzija i svetnice iz sr. 19. stol.

Na sliki Jan. Nep. na levi spodaj podpis nov !! Leopold Mayer pi nxit V splošnem je slika intaktna, črnemu angelju je dal Koželj plašč.

Slika sv. Janeza in Pavla v atiki Metzingerjeva.

Sv. Trojica ima podpis Kremser Schmidtov veliki angelj.

Srce J. in M. od Koželja, Kip sv. Jožefa in Lovrenca iz l. pol. 18. stol. Slika sv. Ane mogoče Mayer ali pa je njo in sv. Janeza in Pavla slikal nek tretji slikar.

Križev pot reljefi. V levi stran. kapeli Misijonski križ. Orgeljska omara iz l. pol. 19. stol.

Križnica čedno delo sr. 18. stol. z rokoko ornamentiko. Na vrhu kip trobečega angelja. Obhajilna miza nova.

Na slavaloku na desni v dolbini v modernim okvirom kip M.B. s plaščem, stoji desno nogo naprej, v beli s knji prepasani, plašč drži z rokami. Pasje ji padajo na ramena in pleča. Pod plaščem dve reljefno razvrščeni skupini, levo svetni stanovi s cesrajem, desno cerkveni s papežem.

iz 1. pol 17. stol., soroden močno onemu na *fontenu pri Domstalah* . moderno barvan.  
V prezbiteriju visijo slike, podpis pri sv. Marku M.K. 1905.  
V prezbiterij dvoje črnih portalov iz zakristije in lepih vrat z belimi  
oboji iz časa postanka cerkve.

Vel oltar kamen, menza in zokel iz raznobarvnega pestro zloženega  
marmorja, črn okvir, rumeno belo in rdeče progasto prevladuje. Nastavek iz  
stebrov z atiko, Spodaj po koželju preslikana Mayerje va Marija (homška)  
Zgoraj novejša slika sv. Dominika *zrejma rojini v. 1900*  
8 lesenih angeljev, ki so bili deloma oblečeni.  
Tabernakelj lesen s kupolnim baldahimom na stebrih, s korintskimi vratci  
iz 19. stol.

Amenita baročna kipa na portalih ~~xx~~ oltar sv. Anton in sv. Krištof  
posebno sv. Krištof dober, seda pobarvan.

V zvoniku 3 zvonovi bronasti.

Veliki : napis živarne ponov. Inž. J & H. Buhl Maribor 1923 napravili za  
časa župnika Antona Mrkuna župljani in drugi dobrotniki. Keljefi križ,  
sv. Ana. Marija z detetom.

~~Drugi~~ napis : ko zaslišite zvonjenje se odkrite in molite angeljsko češ-  
čenje.

Srednji staz. Keljefi Križ, sv. Jan. Nep. sv. Jožef. Napis Albert Samassa  
I.-R. Camp. Fusor anl. Labaci No. 1818, 1889. Režele kranjske si patron

zato naj poje ti ta zvon. Ravirani napis: Inscriptio Campan. Max. Bello Mundi sacrific. A.D. 1917. Napravili za časa župnika Antona Lovšina farar- ni v spomin stoletnice fare.

Mali : Strojne tovarne in livarne Ljubljana št. 742, 1923. Beljefi sv. Flo-  
 Florijan, sv. Anton, sv. Trojica. Napis: Ko slišite mezbvoni, treba za  
 duše vic moliti.

Stolp ima spodnji dve nadstr. z kamnitim podstrešnim ~~zidcem~~ zidcem,  
 zgornji del z linami nov, kamnit okrogel steber s preklado njih deli.  
 Zgoraj dva polkrožna loka. Ogli kvadrični. Des stolp beljen. Tri tleh  
 sedaj deloma v zemlji ima stolp zokelj iz apnenca. Ni gotski ampak brž-  
 kone 17. stol.

Portal kamnit s stebri in napisom. Tu je hiša božja in vrata nebeška.  
 V spomin prenovljene cerkve in stoletnico fare 1889. Na deso od vhoda  
 napis po potresu.

Na levo : nagrobni kamen z lat. majuskulo. : Hic <sup>ta</sup> ~~quiescit~~ Michael <sup>amst L. B. de</sup> Rastern  
 A. die 25 Aprilis 1757 usque ad 1<sup>am</sup> jannarij 1785 <sup>ta</sup> ~~re~~canus et parochus in  
 Monspurge nec non fundator tam vicariatus in Tschermitsch quam localis  
 capellaniae in Humez Natus 16<sup>ta</sup> 7bris 1720. Mortuus 3<sup>tio</sup> 9bris 1797.  
 In Fide et dilectione Jesu Christi sicut vixit.

Fasad ima bele pilastre in umazano zelene polnilne stene.

Trije kamniti portali novi. Povsod na oglih pilastri na visokem

podzidku. Strehe iz opeke, kupola zase.

V cerkvi slikan napis, kronogram na steni na desno od oltarja.

grijentirana je cerkev sporo popolnoma proti severu. Čato verjetno da je prvotno drugače stala.

Stele, XXXVII, 21.11.1926, str.44 - 51.

Slika zunanjščine c. z mežnarijo.

IL.Slov.1931,L.VI<sup>1</sup>,št.23, str.184.

Župnijo Homek je ustanovil l.1788 baron Mihael Evst. Rastern, ki je imel do l.1929 tudi patronatsko pravico.

ž.c. je bila po potresu l.1895 popolnoma prenovljena. Slika M.B. v gl. oltarju je Layerjeva, prav tako tudi slike sv. Trojice in Jan. Nep. na str. oltarjih. Druge slike so Metzingerjeve, Gotzlove, ter M. Koželjeve. Slike: slika M.B. na Homcu, delo Layerjeva, restavriral M.Koželj.

Homek, s cerkvijo

slika roženvenske M. na kupoli c.

IL.Slov.1931,L.VII<sup>1</sup>,št.37, str.296 -297.

Križev pot- Layerjevo delo, v Šmarci je bil prvotno na Homcu v ž.c.

Stele, LXIV, 1926, str.17.

Sev. str. oltar slika pl.o. sv.Janez Nep. na oblekih v korarski obleki, od angeljev obdan. En angel na levi drži beret in prst molčanja na ustih. Drugi

kaže navzdol, in drži palmovo vejico in knjigo. Spodaj pogled na reko z mostom.

Pod mostom na levem kotu napis: Leopold Layer pinxit.

V atiki sv. Primož in Felicijan. Layer?

V juž. oltariju sv. Trojica, pl.o. nedvomno iste roke kot sv. Janez Nep.

V atiki sv. Družina, ima gotove Metzingerjeve poteze. Event. je od istega kot sv. Primož in Felicijan.

V vel. oltariju roženvenška M. božja, sedeča na oblakih z detetom v naročju. Layer-jev značaj, a popolnoma preslikana po Koželju. Lahko se reče, da je danes bolj Koželi kot Layer.

Stele, XX, 1923, str. 24 - 25.

Cerkev je za časa potresa zelo trpela zato je bila potrebna prenovitve. Načrte je naredil arh. Dvorak, zastopnik tv. Borkovec & Dvorak iz Trage.

Cerkev je bila posvečena l. 1761, dozidana pa je bila l. 1828.

Načrte pa je naredil arh. Eblinger. iz Linza.

Kleparska dela je izvršil Dolžan iz Domžal, ključavničarska Kremžar iz Domžal, mizarska Stupica iz Viram, kamnoseška Vodnik iz Ljubljane in Mežnar iz Ihana, steklarska Klein iz Ljubljane, zlatarska Petelin iz Kamnika, tesarska Verhovniku iz Tunjic, popravo orgel tv. brata Župan iz Kamne gorice.

Zg. Danica, l. 1896, str. 345.

Cerkev za časa potresa zelo trpela. L. 1897 je bila še le dokončno popravljena. V spomin na to popravilo je vzdignjena plošča ob gl. vhodu, ki jo vsekala Janez Mežnar, kamnosek iz Ihana. Na levi strani ob vratih pa je spominska plošča iz l. 1720.

Matične knjige od l. 1788 dalje.

V župnišču visi na steni doprsna podoba ustanovnika z rodb. grbom.

Zg. Danica, 1.1897, str. 380.

Cerkev omenja zapis iz leta 1526.

A. Keblar: Kranjske cerkvene dragocenosti leta 1526, IMK VI, 1896.

Leta 1419 je ovčji pastir proti večeru na tem hólmu zaspal in zaslišal angelski glas; prikaže se mu Devica z Jezuškom. Tako so začeli zidati na tem mestu cerkev. (Po Dolničarjevem Marianalu.)

V. Steska: Kranjska Marijina božja pota pred 200 leti, IMK IX, 1899, str- 122.

"Cerkev na Homcu v kamniškem okraju, katero so morali vsled potresa močno popraviti, so slovesno blagoslovili dne 6. decembra /1896/."

Novice. - NOVICE, 18. december 1896. Leto LIV, list 51, str. 511.

Gl. tudi: HOMEČ, župnišče